

تبيين انقلاب

دکتر غلام‌الله بهیسی لویه - دکتر سلیمان میرزایی راجعونی

نشر لویه

۱۳۹۵

نشر لویه

تبیین انقلاب

عادل ابراهیمی لویه، سلیمان میرزایی راجعونی

چاپ اول: بهار ۱۳۹۵

ناشر: لویه با همکاری متفکران

آماده‌سازی: نشر وانیا

تیراژ: ۱۱۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۷۴-۰۲-۴

بهاء: ۱۶۰۰۰ تومان

سرشناسه	:	ابراهیمی لویه، عادل، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور	:	تبیین انقلاب/عادل ابراهیمی لویه، سلیمان میرزایی راجعونی.
مشخصات نشر	:	تهران: لویه: متفکران، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	:	۲۰۰ ص.؛ جلول، نمودار؛ ۱۴×۵/۵/۵ س.م.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۷۶۷۴-۰۲-۴
وضعیت فهرست نویسی	:	فبا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	انقلاب - روش شناسی
موضوع	:	انقلابهای اسلامی
شناسه افزوده	:	میرزایی راجعونی، عادل، ۱۳۴۶ -
رده بندی کنگره	:	الف/۹۱J۴۹۱C۲ الف ۸ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	:	۳۲۱/۰۹۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۱۸۵۸۷۶

مراکز فروش: خدمات فرهنگی ادیب، تهران تلفن ۶۶۹۵۱۶۴۳ رشت شعبه ۲: تلفن ۲۲۳۶۸۰۵

آدرس نشر لویه: خیابان انقلاب بین کارگر و جمالزاده خیابان فرصت روبروی مدرسه مبتکران پلاک ۶۴

مقدمه ۷

بخش اول مبانی و مفاهیم

- ۱-۱. انقلاب و انواع آن ۱۳
- ۲-۱. تنوع کاربرد واژه انقلاب ۱۴
- ۳-۱. مفهوم انقلاب در علوم اجتماعی ۲۰
- ۴-۱. تعریف انقلاب ۲۲
- ۵-۱. دوره انقلاب ۲۵
- ۶-۱. طبقه‌بندی انقلاب‌های سیاسی - اجتماعی ۲۷
- ۱-۶-۱. انقلاب‌های برنامه‌ریزی نشده ۳۰
- ۲-۶-۱. انقلاب‌های برنامه‌ریزی شده ۳۳
- ۳-۶-۱. انقلاب‌های توافقی ۳۵

بخش دوم روش‌شناسی مطالعه انقلاب

- ۱-۲. دیدگاه‌های تاریخی انقلاب ۴۱
- ۲-۲. رهیافت‌های نظری عمده در تبیین انقلاب ۶۲
- ۱-۲-۲. رهیافت نوسازی ۶۲
- ۲-۲-۲. رهیافت مارکسیستی ۶۶
- ۳-۲-۲. رهیافت دولت‌محور ۷۳
- ۳-۲. نظریه انقلاب‌های اجتماعی جهان سوم ۷۶
- ۴-۲. روش مطالعه انقلاب‌ها از نظر جان فوران ۸۷
- ۵-۲. دو روش در مطالعه انقلاب: (روش اسکاچیل در مقابل تروتسکی) ۹۰

- ۱-۵-۲. اسکاچیل ۱۰۲
- ۶-۲. تبیین انقلاب‌ها ۱۶۲
- ۱-۶-۲. فروپاشی و شکست نظم ۱۶۳
- ۲-۶-۲. تغییر، پیشرفت و نوسازی ۱۷۳
- ۳-۶-۲. اراده عاملان انسانی ۱۸۱
- ۷-۲. روایت انقلابی ۱۸۶
- ۱-۱-۲. عوامل مؤثر بر ظرفیت و کارکرد روایت انقلابی ۱۸۸
- ۲-۷-۲. کرد روایت انقلابی ۱۹۲
- ۷-۲. ۱. اصول حاکم بر روایت‌های انقلابی ۱۹۲
- ۸-۲. انقلاب‌های اسلام و مدرنیته خاورمیانه‌ای ۱۹۳
- ۱-۸-۲. انقلاب‌ها و مدرنیته ۱۹۳
- ۲-۸-۲. مدرنیته خاورمیانه‌ای ۱۹۵
- ۳-۸-۲. مدرنیته و عامدیت: اسلام نرویه از مسلمانان شورش می‌کنند؟ ۱۹۹
- ۴-۸-۲. ویژگی‌های ایدئولوژی اسلام ۲۱۱
- ۵-۸-۲. گاه‌شماری انقلاب‌های جهان ۲۱۶
- منابع ۲۱۷

«از میان همه واژه‌های فرهنگ سیاسی، شاید هیچ یک به اندازه واژه

انقلاب به ذهن خوانندگان آشنا نباشد.» (مک نیس، ۲۰۰۵: ۳)

طی دو دهه گذشته مطالعات جامعه‌شناختی انقلاب‌ها گام‌های تبیینی بزرگی برداشته است. اکنون می‌توانیم بهتر از گذشته هم انقلاب‌های کلاسیک در انگلستان، فرانسه و روسیه و هم انقلاب‌های اخیر که انقلاب‌های جوامع در حال توسعه (از قبیل چین، ویتنام، کوبا، ایران و میکائیل) نامیده می‌شوند را بفهمیم.

برخی از محققان هم بطور مفصل فروپاشی کمونیست در شوروی سابق و اروپای شرقی را به عنوان نوع خاصی از انقلاب بررسی نموده و به غنی شدن ادبیات نظری مطالعات انقلاب کمک کرده‌اند. طبق نظر رندال کالینز وقتی «انبساط قان ته‌چی از دانش» در حوزه کلان تاریخی شکل بگیرد مبحث مورد نظر مارکس یعنی انقلاب صورت گرفته است (۱۹۹۹). جامعه‌شناسان بطور خاص به شناخت انقلاب‌های «بزرگ» یا «اجتماعی» علاقمند هستند، یعنی بررسی انقلاب‌هایی که نه تنها باعث تغییر رژیم سیاسی شده‌اند بلکه تغییرات اقتصادی و اجتماعی اساسی را نیز در پی داشته‌اند (تیلی، ۱۹۹۳).

عالم‌ان اجتماعی بویژه در آمریکا جذب بررسی این گونه انقلاب‌ها شده‌اند. شاید یک دلیل آن باشد که حکومت آمریکا به شدت می‌کوشد تا موانع وقوع چنین انقلاب‌هایی شود، یا آن‌ها را منحرف سازد، یا سابقه این دلیل باشد که آمریکا خودش متولد انقلابی است که برخی تحلیل‌گران آن را انقلاب «ریشه‌ای» یا «بزرگ» تلقی کرده‌اند (لیپست، ۱۹۸۸؛ وود، ۱۹۹۲). کرین برینتون (۱۹۳۸)، بارینگتون مور (۱۹۶۶)، چالمرز جانسون

(۱۹۶۶)، تد رابرت گار (۱۹۷۰)، ساموئل هانتینگتون (۱۹۶۸)، اریک ولف (۱۹۶۹)، جفری پایژ (۱۹۷۵) و الین کی تریمبرگر (۱۹۷۸) از جمله محققانی هستند که در این سنت نظری سهم برجسته‌ای دارند. بعلاوه، به دنبال آثار ابتکاری چارلز تیلی (۱۹۷۸) و تدا اسکاچیل (۱۹۷۹)، انفجار واقعی مطالعه جامعه‌شناختی انقلاب‌ها به قوع پیوست و بسیاری از این مطالعات در قالب بررسی‌های تطبیقی تاریخی انجام شد. از میان این آثار می‌توان به جان والتون (۱۹۸۴)، فریده فرهی (۱۹۹۰)، جک گلدستون (۱۹۹۱)، تیم مک دانیل (۱۹۹۱)، تیموتی ویکهام کروئولی (۱۹۹۲)، ایک لین (۱۹۹۳)، کارلوس ویلاس (۱۹۹۵)، جان فوران (۱۹۹۷)، مارد کپنز (۱۹۹۷) و میثاق پارسا (۲۰۰۰) اشاره کرد. این مطالعات فهم ما از انقلاب را بیشتر تقویت کرد.

ممکن است این سؤال برای خوانندگان نکته بین کتاب مطرح شود که چه نیازی به این همه مطالعه و تحقیق در حوزه انقلاب وجود دارد؟ در پاسخ باید بگوییم که مطالعه انقلاب‌ها و اعتراضات، به برداشت و فهم تاریخی ما از قدرت، پیشرفت، قانون، عدالت، آزادی و استقلال شکل می‌بخشد و بسیاری از افکار بزرگ بشریت از قبیل دموکراسی، برابری، حقوق مدنی، تعاون، صلح و حفاظت از محیط‌زیست، به برهان انقلاب و اعتراض شکل گرفته‌اند. فهم و توسعه فلسفه، اقتصاد، حکمت، تاریخ، روابط اجتماعی و اکولوژی بدون شناخت نقشی که انقلاب‌ها و اعتراضات در شکل‌گیری آن‌ها داشته‌اند، امکان‌پذیر نیست.

این کتاب حاصل سال‌ها تدریس دروس روش‌های تحقیق و جامعه‌شناسی انقلاب در مقاطع مختلف تحصیلی مؤلفان است که در نظر دارد مطالعات

انقلاب را در شکل علمی و منطقی آن به خوانندگان ارائه نماید. به زبان ساده، علم^۱ عبارت است از تلاش برای فهم جهان از طریق بررسی آن در قالب یک چارچوب منطقی، یعنی تبدیل و دگرگون‌سازی شناخت‌های عامیانه به برداشت‌های علمی. این کار از طریق ساختن و ایجاد یک زبان منطقی که دربردارنده واژگان فنی و واژه‌های طبقه‌بندی شده است، انجام می‌گیرد. با استفاده از این زبان در قالب یک چارچوب منطقی توضیح داده می‌شود که جهان چگونه است. این فرآیند تکراری و تشدید شونده است یعنی می‌توان واژه منطقی که برای بار اول ساخته می‌شود با استفاده از آن برای ایجاد واژه‌های منطقی‌تر بعدی استفاده کرد، سپس واژه‌هایی که بعداً ایجاد شده‌اند برای ساختن واژه‌های بسیار منطقی‌تر بکار برد و همین روند را ادامه داد.

بطور خلاصه، منطقی بودن^۲ عبارت است از: ایجاد و بسط رشته علمی از طریق تعریف کردن^۳ طبقه‌بندی^۴ و تبیین^۵ پدیده‌آورندگان کتاب حاضر با تأسی از گفتمان علم اجتهادی ابتدا واژه‌های مرتبط به مبحث مطالعات انقلاب را معرفی نموده، سپس به طبقه‌بندی انقلاب‌ها پرداخته‌اند. و بالاخره با توجه به دانش انباشته شده در این حوزه کوشیده‌اند تا به تبیین انقلاب‌ها بپردازند. براین اساس کتاب دانش را دربرمی‌گیرد. بخش اول، مربوط به مبانی و مفاهیم انقلاب است که در آن به مباحثی چون انقلاب و انواع آن، تنوع کاربرد واژه انقلاب، تعریف انقلاب، دو چهره انقلاب و طبقه‌بندی انقلاب‌های سیاسی و اجتماعی پرداخته می‌شود.

1 - Science

2 - Technicality

3 - Defining

4 - Classification

5 - Explaining

در بخش دوم، دیدگاه‌های تاریخی انقلاب، رهیافت‌های نظری، روش‌های مطالعه انقلاب، تبیین انقلاب‌ها، روایت انقلابی و در آخر انقلاب‌های اسلامی و مدرنیته خاورمیانه‌ای به بحث و بررسی گذاشته می‌شود. به نظر می‌رسد در این حوزه بویژه در مبحث روش‌شناختی انقلاب‌ها، جای چنین کتابی برای محققان و پژوهشگران علوم اجتماعی در ایران خالی باشد. امید است با تالیف این اثر توانسته باشیم هرچند اندک، در این حوزه مفید واقع شویم. در این راه از راهنمایی‌ها و پیشنهادهای اساتید، صاحب‌نظران و دانشجویان محترم استقبال می‌کنیم و وظیفه خود می‌دانیم برای رفع کاستی‌های این اثر، تذکرات و پیشنهادهای این بزرگواران و دیگر خوانندگان محترم را به دیده منت پذیرا باشیم.

بهار ۱۳۹۵